

درس هشتم

افتخار بندگی

روز به یاد ماندنی

— پسرم، این هدیه را از من و مادرت بپذیر. هدیه‌ای برای تبریک امروز.
با خود گفتم: مگر امروز چه روزی است؟ با کنجکاوی هدیه را برداشتم و آن را باز کردم. انگشتر زیبای نقره با نگینی از عقیق قرمز.

— ممنونم. اما واقعاً من هنوز نفهمیده‌ام که امروز چه روزی است و این هدیه برای چیست؟

— امروز روز مهمی در زندگی توست؛ تو از امروز به تکلیف می‌رسی.

— ولی تا روز تکلیف من هنوز چند ماهی باقی مانده است.

— اگر به سال شمسی حساب کنی، چند ماه مانده است، ولی سن تکلیف را به سال قمری حساب می‌کنند. تو امروز وارد مرحله جدیدی از زندگی‌ات می‌شوی؛ دورانی که در آن مسئولیت‌های جدیدی بر عهده می‌گیری.

با خود گفتم: درست است. از امروز باید این افتخار بزرگ را قدر بدانم و از این پس نمازهایم را به موقع به جا بیاورم. از امروز خداوند مرا به صورت رسمی در جمع بندگانش پذیرفته است.

احساس خوبی داشتم. انگشترم را در دست کردم و به آن نگاه کردم. احساس می‌کردم مهم‌تر شده‌ام و شخصیت من رسمیت یافته است. زیر لب گفتم: انگشتر را نگه می‌دارم که یادگار روز مهمی در زندگی من است. آن را نگه می‌دارم تا هرگز این روز را فراموش نکنم. نه این روز را و نه مسئولیت‌هایم را ...

۱) بلوغ شرعی به چه معناست؟

۲) چرا خداوند تکالیفی را بر ما واجب کرده است؟

۱) بلوغ شرعی سرآغاز واجب شدن تکالیف دینی است؛ یعنی بر هر دختر و پسری واجب می‌شود مانند

بزرگسالان، به احکام دینی خود مانند نماز، روزه، حجاب و ... عمل کنند.

ممکن است انجام تکالیف در ابتدا با دشواری همراه باشد؛ مثلاً:

– هر روز باید پس از اذان صبح برای نماز صبح بیدار شویم،

– در ماه رمضان باید از اذان صبح تا اذان مغرب روزه بگیریم،

– در هنگام روبرو شدن با نامحرم، باید نگاه خود را کنترل کنیم و ...

حال اگر خداوند ما را دوست دارد – که مطمئنیم دوست دارد – پس چرا این کارها را بر ما واجب کرده

است که انجام برخی از آنها برای ما دشواری دارد؟ برای یافتن پاسخ این سؤال به مثال زیر توجه کنید:

ورزشکاری را تصور کنید که مربی‌اش برای پیروزی او بر حریف و رسیدن به مقام و مدال، تمرین‌های

سختی به او می‌دهد. آیا ورزشکار به مربی خود اعتراض می‌کند؟ یا چون می‌داند لازمه پیروزی در مسابقه،

ورزیدگی و آمادگی بیشتر است، از آنها استقبال می‌کند و از مربی خود نیز تشکر می‌کند؟

برای اینکه ما انسان‌ها هم توان مقابله با شیطان و رسیدن به پاداش الهی را داشته باشیم، خداوند تکالیفی

۲) را بر ما واجب کرده است؛ زیرا او ما را آفریده است و به توانایی‌ها و ضعف‌های ما بهتر از خودمان آگاه است.

او می‌داند چه چیزی به سود ما و چه چیزی به زیان ماست، و دوست داشتن یا نداشتن ما دلیل خوب یا بد بودن

کاری نیست:

شاید چیزی را خوش نداشته باشید

و آن برای شما بهتر باشد

و شاید چیزی را دوست بدارید

و آن برای شما بدتر باشد،

وَعَسَىٰ أَن تَكْرَهُوا شَيْئًا

وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ

وَعَسَىٰ أَن تُحِبُّوا شَيْئًا

وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ

وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ^۱ و خدا [صلاح شما را] می‌داند و شما نمی‌دانید. *

به کمک دوستانتان در کلاس، کارهای دیگری را نام ببرید که انجام آنها نیازمند

تلاش، تمرین و زحمت است ولی موجب رشد و پیشرفت انسان می‌شود.

* آیه با ترجمه حفظ شود.

۱- سوره بقره، آیه ۲۱۶.

نکته: تغییرات دوران بلوغ ← جسم
← روح

۳) تحولات (تغییرات) دوران بلوغ را نام ببرید؟

۴) اگر با روحیات دوران بلوغ درست رفتار نکنیم چه اتفاقی می

افتد؟

تغییرات دوران بلوغ

در دوران بلوغ علاوه بر تغییراتی که در **جسم** به وجود می آید^۱، **تحولات روحی و شخصیتی** مهمی نیز در نوجوانان پدیدار می شود. به عنوان نمونه:

۲) **پرسش های جدید در ذهن به وجود می آید** در این دوران، نوجوانان در دانسته های قبلی خود دچار تردید می شوند و تلاش می کنند دانسته های خود را بر اساس منطقی جدید، نظم دهند. بر اساس همین ویژگی است که دین اسلام می گوید: **همه مسلمانان باید اصول دین را بر اساس فهم و درک درست بنا کنند و از تقلید در آنها پرهیزند.**

و یا اینکه **حس استقلال طلبی افزایش می یابد** و افراد احساس می کنند می توانند به صورت مستقل دیدگاه های خود را بیان کنند. به همین دلیل انتظار دارند دیگران به حرف های آنها توجه کنند و به آنها اهمیت دهند.

اینها روحیات فطری و خدادادی است که موجب شکوفایی شخصیت می شود. اگر با این روحیات به درستی رفتار نکنیم و یا زیاده روی کنیم، **انحرافات فکری و اخلاقی زیادی در کمین ما خواهد بود** به عنوان مثال اگر برای یافتن پاسخ های سؤالات مهم دینی، به افراد ناآگاه و یا کسانی که اعتقادات صحیحی ندارند، مراجعه کنیم، جز سرگردانی و گمراهی نتیجه ای نخواهیم گرفت.

۵) نشانه های بلوغ شرعی را نام ببرید؟

بلوغ شرعی

بلوغ شرعی **سه** نشانه دارد؛ اگر یکی از این نشانه ها در کسی ظاهر شود، او به بلوغ رسیده است:

- ۱- رویدن مو در برخی قسمت های بدن.
- ۲- فعال شدن برخی هورمون ها در بدن که نشانه های آن در پسران و دختران متفاوت است.
- ۳- رسیدن به سن بلوغ؛ این سن برای پسران پایان پانزده سال^۱ قمری^۲ و برای دختران پایان نه سال قمری^۳ است.

وقتی انسان به سن بلوغ شرعی می رسد، انجام تکالیف شرعی بر او **واجب** می شود.

۱- در کتاب «تفکر و سبک زندگی» با این تغییرات بیشتر آشنا می شوید. این موضوع برای دختران در سال هفتم و برای پسران در سال هشتم کتاب «تفکر و سبک زندگی» به صورت ضمیمه کتاب اصلی ارائه شده است.

۲- محاسبه میزان سن بلوغ پسران در سال شمسی برابر است با چهارده سال و شش ماه و پانزده روز.

۳- محاسبه میزان سن بلوغ دختران در سال شمسی برابر است با هشت سال و هشت ماه و بیست و یک روز.

۶) توضیح دهید از چه زمانی باید فراگیری تکالیف شرعی را آغاز کرد چرا؟

ایجاد آمادگی برای انجام تکلیف

۵

انجام تکالیف شرعی قبل از بلوغ واجب نیست؛ اما خوب است پیش از رسیدن به بلوغ - با کمک پدر و مادر - وظایف دینی خود را فرا بگیریم و با تمرین این تکالیف، علاوه بر بهره‌مندی از پاداش الهی، آمادگی

کافی را در خود ایجاد کنیم

تکرار و تمرین دستورات دینی قبل از رسیدن به بلوغ، آن قدر اهمیت دارد که اهل بیت علیهم‌السلام همواره فرزندان‌شان را از خردسالی با وظایف دینی آشنا می‌کردند و از آنان می‌خواستند به اندازه توان‌شان، به این تکالیف عمل کنند.^۱

کودکی که قبل از رسیدن به بلوغ شرعی به انجام اعمال دینی عادت کند، به راحتی می‌تواند بعد از مکلف شدن (در سنین جوانی) واجبات دینی‌اش را به جا آورد.

۷) امام صادق (ع) درباره ارزش عبادت در نوجوانی چه فرمودند؟

امام صادق علیه‌السلام درباره ارزش عبادت در جوانی می‌فرماید :

۷

محبوب‌ترین آفریده‌ها نزد خداوند، جوان نورسیده و با طراوتی است

که جوانی و شادابی‌اش را در اطاعت خداوند سپری می‌کند. خداوند به چنین

کسی نزد فرشتگان‌ش افتخار می‌کند و می‌فرماید : این است بنده واقعی من.^۲

۸) نمونه هایی از تکالیف دینی مسلمانان را نام ببرید؟

۹) فایده انجام درست احکام دینی را بنویسید؟

۱۰) مجتهد یا فقیه کیست؟

راه شناخت تکالیف دینی

۱۱) مجتهدان چه کارهایی را انجام می دهند؟

۱) نماز، روزه، خمس و زکات، حج، پرهیز از گناهان و... نمونه هایی از تکالیف دینی ما مسلمانان است. انجام صحیح این احکام، بعادت دنیا و آخرت ما را به دنبال دارد. حال چگونه می توانیم این تکالیف را به درستی انجام دهیم؟

۲) یکی از راه های دستیابی به نحوه صحیح انجام این وظایف، تحصیل علوم دینی است. در هر زمان، افرادی برای کسب دانش و تخصص به حوزه های علمیه می روند و پس از سال ها تحصیل، مطالعه و تحقیق در علوم دینی به تخصص دست می یابند. به افراد متخصص در دین، مجتهد یا فقیه می گویند. مجتهدان می توانند

۱۱) تمام احکام دینی را به دست بیاورند و شیوه صحیح انجام دستورات خداوند را در هر موضوعی روشن کنند.

به نظر شما، آیا رسیدن به درجه اجتهاد برای همگان امکان پذیر است؟

اگر همه نمی توانند مجتهد شوند، پس راه شناخت وظایف و تکالیف دینی چیست؟

مراجعه به مجتهد (تقلید)

۱۲) راه شناخت احکام، مراجعه به متخصص در احکام دین است که به این کار، تقلید گفته می شود. به مجتهدی هم که دارای شرایط زیر باشد و مردم برای یادگیری احکام به او مراجعه می کنند، مرجع تقلید می گویند. مرجع تقلید باید شرایطی داشته باشد. برخی از آنها عبارت اند از:

۱- زنده باشد،

۲- شیعه دوازده امامی باشد،

۳- عادل باشد؛ یعنی به واجبات دینی عمل کند و از گناهان دوری کند،

۴- اعلم باشد؛ یعنی از سایر مجتهدان داناتر باشد.

شناخت مرجع تقلید، برای عالمان دینی امکان پذیر است و مردم می توانند با مشورت آنان مرجع تقلید خود را انتخاب کنند.

۱۲) تقلید در احکام شرعی به چه معناست؟ توضیح دهید؟

۱۳) مرجع تقلید به چه کسی می گویند؟

۱۴) چهار مورد از شرایط مرجع تقلید را نام ببرید؟

الف) از میان انواع تقلید کدام درست و کدام نادرست است؟

جاهل از جاهل:

جاهل از عالم:

عالم از جاهل:

ب) با توجه به شرایط مرجع تقلید، به پرسش‌های زیر پاسخ دهید:

- ۱- از دو نفر مجتهد، یکی از آنها داناتر و دیگری مسن‌تر است، آیا مردم می‌توانند از هر کدام که بخواهند تقلید کنند؟ چرا؟
- ۲- کسانی که امسال به بلوغ می‌رسند، آیا می‌توانند از مرجعی که از دنیا رفته است، تقلید کنند؟ چرا؟

۱- نشانه‌های بلوغ شرعی را به صورت خلاصه بیان کنید. ۹۳ ص

۲- توضیح دهید از چه زمانی باید فراگیری تکالیف شرعی را آغاز کرد؟ چرا؟ ۹۴ ص

۳- تقلید در احکام شرعی به چه معنی است؟ توضیح دهید. ۹۵ ص

۴- سه مورد از شرایط مرجع تقلید را بیان کنید. ۹۵ ص

فوت را انتخاب کنید

پیشنهاد

- ۱- با توجه به تاریخ تولدتان، روز رسیدن به افتخار بندگی خدا را مشخص کنید.
- ۲- به کمک خانواده، دبیر و روحانی محل، مرجع تقلید خود را انتخاب کنید.